

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מו.

עין משפט נר מצוה

יח א מיי פ"ו מהלכות
מכירה הל' א סגן
עשין פ"ב ע"ב ח"מ ס"ב
ר"ב סעי' א וסעי' ג'
י"ב ב מיי שם הל' ז'
ו"פ"ג מהל' ע"ב ע"ב
והשפ"ן הל' ז' סגן שם
טו"ש"ע סעי' פ' וסעי'
י"ג ג טו"ש"ע י"ד ס"ב
קצ"ג סעי' ז' ו':

לענין רש"י
קונטרס ד"ר קונטרס ד"ר
לקטטו לצדיק.

רבינו הגנאל (תוסף)

ליה דקיי"מ לן אקני ליה
מטלטלי אבא מקרקע גבי
מטלטלי כלומר כיון שגבה
המקרקע וזה במטלטלין
ואין יכול לחזור בו. פי
תוון שם מקום ומפורש
במסכת נדה (ד' ג' ע"ב)
דאלו רב פפא לתוון
ואמר ליכא צורבא מרובן
האמר דליקבליהו לאפיה
וכו'. מרוב ר' אבא
לעולא דאמר אין מטבע
נעשה חליפין מהא דרנני
בתוספתא הוי שהיו חמוריו
וחוץ לתוון אורו
בשוק ואמר לשולחני תן
לי בדינך מעות ואפרנסם
דאלו רב פפא לתוון
וטריטות מעות שיש לי
בבית יש לו מעות בידו
מותר אין לו אסור דינר
זה ולחלו טריטות הוא
דתינון בתוספתא אוכל
פועל קישות ואפי' בדינר
והחובות אפי' בטריטות ואי
סליקא דעתך דאין מטבע
נעשה חליפין הוה ליה
הלואה ואסור לטול ממנו
טריטות שיהי יתר מדינר
שנתן לו הדריא את הרבית.
בפרטות שנתנו
כלומר תן לי בדינר מעות.
[מעות] הללו פרוטות הן
בגון אסימון שאין לו
מטבע קטנים כדתנן מעות
הרעות קנות את היפות
ואמרין אין דייקא נמי
מדלא קתני יאני פורע לך
דינר יפה אלא קתני תן לי
בידנר מעות ואני אעלה
לך דינר שפתינן מינה
דאלו רב פפא לתוון
ע"ד אמר ליה תן לי
בידנר מעות ואני אעלה
לך פרוטות דינר
וטריטות. רב אשי אמר
לעולם ברקתני וכיון דאית
ליה מעות שרי נעשה
כאומר לו עד שיבא בני או
עד שאמצא מפתח לדלתה
אג' נטר לך וכל כי האי
ג' ג' ונתת לי ביד שרי
א"צ"ג דטפי ליה דכי מקח
ומכר דמי ושרי. ת"ש
מהא דתנן בקידושין פ"א
כל הנעשה דמים באחר
וכו'. פי' כל דבר שנעשה
דמים לחפץ בגון דינר כסף
נעשה דמים לטילת כיון
שקובל בעל הטלית את
הדינר והכח בו נתחייב בעל
הדינר בטלית שכבר קנאה
ועמדה בירושתו וכוונתו
בעל הטלית בדינר ש"מ
נעשה זה שהוא מטבע
דינר חליפין וקנה בעל
הדינר את הטלית בחליפין.

א) ע"י בטעה מקובלת כאן
לענין רש"י ר"ב סעי' א וסעי' ג'
לענין אביהו דיתא הוה
דנפק לאפיה דלמיר רבא אקני
ליה וכו' נכח מקרקע נבי
מטלטלין ע"כ ו"ש מ"ש"ע על
דברי רמב"ם בזה:
ב) נראה ל"ל לדין ר' יוד
ס':

ונקנינהו נהייה אגב קרקע. ולא אצרייתא פריך כדפיר' רש"י
ו"ל דלדרג פפא פריך אי אמרת בשלמא דלון מטבע
נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר ואין לו קרקע דהשתא לא הו
עריטילאי אלא אי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם
ל"ל דמיירי צגורן שאינו שלו אכפל

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תנא כולי האי והלא אמר והא עומד
צגורן קתני לאו פרכא היא אלא
מסיק למילתיה דמיירי דלית ליה
קרקע וקשה דלקני ליה המעות
בהודאה כמו שקנה רב מרי מרבא
על ידי הודאמו של אקור צפרק מי
שמת (ב"ב דף קמ"ט). אע"פ שיינו
יודעין שלא היו שלו תחלה וה"ה
צגורן מדקנינהו רב מרי אע"ג דלא
הו צר ירושה: **אלא ש"מ דאין**
מטבע נקנה בחליפין. ומ"ד נעשה
חליפין נמי איתומצ דמדלדניו נקנה
כ"ש שלא נעשה ונטר עד הכא כדי
להקשות לתמייהו ולכן המתין נמי
עד הכא לומר וכן אמר עולא וכ"ש
אמר ר' אמי אמר רבי יוחנן משום
ד'הן צרייתא מטיילת להו:

אידי ואידי בפרוטות. פירוש
שולחני נתן לו פרוטות ובעל
הצית משלם לו פרוטות דליכא
עלייהו צורמא ולכן נעשה ונקנה
בחליפין וא"ת ולימא שהשולחני נתן
לו מעות ולא פרוטות וכן נראה
שהרי צריך ליתן לפועלים ובעל הצית
הקנה לו צקנין סודר הפרוטות
שצביתו ו"ל דתן לו מעות משמע
דצמניה וזאת אחיזב לך דינר
וטריטות: **ולא תני דינר יפה.**
דמשמע דינר טוב וא"ת והיכי ק"ד
דינר טוב והא ממעות שיש לי צביתי
קתני ו"ל דמעות לאו היינו שמו של
המטבע אלא כלומר ממטבעות שיש
לי צבית ואית ספרים דלא גרסי
צביתיה ממועות שיש לי צביתי:
נעשה באומר לו הלוני עד
שיבא בני או עד שאמצא
המפתח. וא"ת נהי דשרי סאה
בסאה צעד שיבא בני כו' סאה
בסאמיס כי הכא שנותן לו טריטות
יותר אסור והו רבית גמור ו"ל

דהכא אינו נתן לו אותו מטבע עצמו שלקח אלא מין אחר דדמי
למקח וממכר ו"ק כמו שזכר סאה צבאה דרך הלואה צבומר
עד שיבא בני משום דסאה צבאה רבית דרבנן ה"ו דרך מקח
וממכר אפילו סאה צבאמיס מותר צבומר עד שיבא בני:
כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין. לרב
דאמרי' בכליו של קונה ה"פ כיון שזכה זה בעל החפץ צבומצ
נתחייב זה הלוקח צבומצ חליפין דכל היכא דלימיה דלייה הוא
ואי ל"ג זה שני הכי פירושו כיון שזכה זה המוכר צבומצ נתחייב איהו
לשלם ללוקח החפץ שהוא חליפי המטבע וללוי דלמיר בכליו של
מקנה הו פירושו אפכא דאי גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזכה
זה הלוקח צבומצ נתחייב המוכר ליתן לו חליפין ואי לא גרסינן
זה שני הכי קאמר כיון שזכה הלוקח צבומצ נתחייב הוא צבומצ
החפץ אי נמי ללוי הו פי' זה כמו לרב וכיון שזכה זה פי' המוכר
בהנאה שקבל ממנו הלוקח מטבע והדמתן (למק דף ק). המחליף
פרה ללוי הו פירושו המחליף פרה בהנאה קבלת חמור וכן החליף
שור צפרה דבסמוך: **ש"מ מיינה מטבע נעשה חליפין.** ואע"ג
דמעות אינם קונות ה"מ סתמא אלא אי מפרש צבורת חליפין קני איני
אפי' צבומצ כיון דלמיר לו המטבע כדרך להחזיר הסודר קני איני
החליפין וא"ת והלא יאמר נשפיר חטיף בעלייהו י"ל דלא שכיח מילתא
שיקנה המעות דרך חליפין דלא שכיח שיתן המוכר חפצו בחליפין
מעות שאינם שוות המקח דדרך חליפין שאינם שוים מעות המקח ולא
גזור רבנן כדלמיר צבומצ גבי החליף דמי שור צפרה ובקנין סודר
דשכיחא ליכא למיחש שנתא יאמר לו נשפיר חטיף בעלייהו דמיון דלא
קיצל המוכר המעות טרמ ומזיל פן יסרב הלוקח ליתן לו המעות:
ופירי

וחזור ואומר. הרי פירות של מעשר שני שלך יהיו מחוללין על
מעות שיש לי צבית ויקנה המעשר הזה את המעות וילא לחולין:
טעמא דלון צידו מעות. דמדקתני ואין צידו מעות ש"מ דלאס
היה צידו מעות שם צגורן לא היה אומר לו המנה לעשות כן אלא

המעות הללו היה מוסר למצירו
ומקנה אותם לו צמשיכה: **ופריק.**
והצירו זה פודה את המעשר: **דחי**
עדיף. שאינה נראית ערמה כל כך
להיפטר מן החומש: **דחוס ליה.**
הצירו נוכחה לגבי מעשר וקרינן ציה
ממעשרו) פרט של אחרים: **נקנינהו**
נהניא אגב קרקע. יתן לו זה בעל מעשר
קרקע צבוקה ועמהן המעות ומשיחוק
זה צבוקה יהיו המעות קניות
לו בכל מקום שהן דתנן (קדושין דף כו.)
נכסים שאין להן אחריות נקנין עם
נכסים שיש להן אחריות ככסף צשטר
וצבוקה וצבירו זה יאמר הרי פירות
הללו מחוללין על מעות שיש לי צביתך
דחי עדיף דהוה ליה נוכחה. והך
קושא לרב פפא לא מקנינן אלא
אמתויה קא מתמה אמתני': **איכפל**
פנא כו'. דמתסק המנה וטרמ להורות
לנו הלכה צבנן שאינו מאי שיהיה
אדם עומד צגורן ערוס אלא לאו
ש"מ צגורן שאינו שלו אלא סודר יש
לו ואפילו הכי הפירות צריך ליתן לו
צמתנה שאין המעות נקנין בחליפין:
ואף רב פפא הדר ציה. ממאי דלמיר
מטבע נקנה בחליפין: **ואקנינהו לרב**
שמואל. נהני הולך לשם כדי שיצא
לו שאינו לא הקנה לו לא היה נותנס
לו מי שהפקדון אלאו שסא יאצדו
דרך יחזור רב פפא ויתצטע לו:
אגב אסיפא דביטוי. מפתן צית.
אלמא מדאצטרך ליה לאקניניהו אגב
קרקע ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין:
עד סווד. שם מקום: **וכן אמר עולא.**
האי וכן לעיל קאי אפלוגתא דרב ולוי:
סובעין אופו. מעות שזכר ומוזותיהם:
תן לי דינר מעות. תן לי פרוטות
צבשה דינר והדינר אין עתה צדי
אכל אני אעלה לך עד יום פלוני
יפה דינר וטריטות. קס"ד דינר יפה
היוצא בהוצאה קאמר וטריטות מעה

קטנה: **ואפרנסם.** אעשה לרכיסת כלומר אסלקס מעלי. כל צורך סיפוק
קרי פנסה קונדרי"ו צע"ס: **אם יש לו.** צביתו אותן מעות שהוא
אומר: **מוסר.** דכיון דיש לו הו להו חליפין דהחליף אלו צאלו
אותן צבציתו צאלו ומחמת דוחקן אחיל גביה לתת לו טריטות
יותר. ואין כאן משום רבית שהרי אין כאן שכר המתנה שהרי אין
ממתין לו כלום שהרי הוא פורעו מיד דמשמעך את מעות השולחני
נקנה לו הדינר צבציתו בכל מקום שהוא: **ואם לאו אסור.** דכיון
דאין לו הדינר צבציתו אין כאן חליפין אלא כשאר מוכר צעלמא
שהוא מתחייב לו הדינר לאותו זמן וטריטות מוסרין לו צבצר
מעותו שמתחייב: **ואי אמר אין מטבע נקנה בחליפין ואין מטבע**
נעשה חליפין. אפילו יש לו נמי אין קניין לו צבמקום שהם שם ואין
זו אלא הלואה ואע"ג דדרך מקח וממכר הוא קי"ל לקמ"ו כללא
דצביתא כל אגר נטר ליה אסור אלא לאו שמע מינה מטבע נעשה
חליפין ונקנה בחליפין דהא הכא תרייהו מטבע מינהו של שולחני
נעשה חליפין ושל בעל הצבית נקנה בחליפין: **אמר ליה.** רבי
אבא לעולא: **דלמא.** מלית לתרוציניהו דלידי ואידי צין דשולחני
צין דבעל הצבית: **צפרוטות.** מעות של מחושת שהם
עדיין צעל אורה ענין אסומון של כסף: **אמר ליה.** עולא הוה
שפיר תרמל לה ודיקא נמי מדקאמר יפה דינר וטריטות דמשמע
אעלה לך מפרוטות צבצית שוה דינר וטריטות: **ולא קתני דינר יפה.**
דלישתמע דינר של כסף טוב וטבוע: **רב אשי אמר לעולם צפרוטות.** היא
דקאמרת מדקתני יפה דינר ומינה טעמא לאו משום דנקנה בחליפין
שאפי' המנה עמו צבורת דמים אין כאן רבית דלגר נטר ליה שאפי' הלואה
אם יש לו צביתו מותר לתת לו עודף דהוה ליה הלוני עד שיבא בני: **כל**
הנעשה דמים באחר. משנה היא צבדושין (דף כח.). וקס"ד דה"ק כל הרגיל
להיות יתן דמים באחר דהיינו מטבע: **כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין.** אם
את המטבע נתחייב בעל המטבע בכל אונסין שיוכלו בחליפין ממעה אם

א) צ"ב קמט"ו. ב) צ"ב
קד: [ע"ש] צ"ב עו: קני;
ג) נלעיל מד: לקמן ע"ה.
ד) קדושין כח. ה) וקנינהו
ו. ו) דף קמ. ז) וקנינן
ח. ט) ועי' תוס' צ"ב
קד: ד"ה אגב. טו) ז"ל
אמר רבי אמי וכן אמר רבא
צב"מ אמר ר' יוחנן. י) ז"ל
ממני. יא) לקמן מ"ה.
יב) ועי' תוס' קדושין כח.
ד"ה על.

הגהות מהר"י
לנרא
[א] תוס' ד"ה וקנינהו
כו' אצרייתא פריך. ז"ל
אמתניו פריך:

מוסף רש"י
אגב אסיפא דביטוי.
מפתן צית.
לקרקע הוא וקרקע הוא
כך שמעתי ליה סיפא
דביטוי פ"ה. הקנה לו
זית אמת (ב"ב דף ק)
ציתו מקרקע. כדי שיצא
לו והיני דרשאה. אילו לא
אקנינהו יתעלה לו חו"ב
ליה דלא ליתניו צבאנסא
דלורחא (שב"ס ב"ב ע"ב)
שקנה לו צבורת הקנה
קנימא ציתו ואגב הקנה
לו המעות צבורת הרשאה
בתוספתא צ"ב (ע"ב) אי
נמי ליה דהחוק הקרקע
והקנה לו המעות כל
מקום שהן (שם ק"ב). נכד
לאפיה. הלך לקרמא. ע"כ

החוק. שם מקום שהיה
שמה שהבא לו משווי
(ב"ב דף ק). חוק. מקום
בנים מדי (ל"ג) וכן ע"ה.
ולאשמעין אלא דמסוס
קנין זה מוכר לו מאמעו.
דכיון דנפק לאפיה שבעין
דכיה המעות (שב"ס ב"ב
ע"ב) ויש מפרשין את הרב
מפרשין נמי שלא חוק
אפי' בעל עולא וכן הוה דכיון
דכח צביתא וכל מאן
דמתעין ליה מן דלא קבלמי
צין לכות מן לחובו. מינה
שמעין דשליח שויה. הכי
מפרש צ"ב (שם ק"ב). כל
הנעשה דמים באחר.
כל סוגיא זו עד מו
צ: כרב ששת מתין לו.
נענין צבדושין מ"ח א"ב.
וראה פירוש רש"י שם
ולק' לנאן.

רבינו הגנאל
וחזור ואומר הרי הן
מחוללין על מעות שיש
לי בבית ואי אמרת מטבע
נקנה בחליפין ליקנינהו
להצבורה המעות הללו אגב
סודר וליפדוק הפירות של
מעשר שני של זה רבתי
עדיף דהוה ליה נוכח
ואין חייב חומש לפי
שהוא קונה מעשר שני
של הצבור הוא ואינו
פורד לפי שאינו של.
ופריקין דלית ליה סודר
ולא קרקע ומתמיהו וכו'
יגע התנא לקבוע משנה
על אדם יחף מגולה אשה
אלא לאו ש"מ אין מטבע
נקנה בחליפין ש"מ. והך
רב פפא דרבי היה מהא
סברא דרב פפא הוה ליה
י"ב אפי' זווי בי חזויא
ואקנינהו לרב שמואל בר
אחא אגב אסוקפה דביטוי
כי אחא נפק כו' פפא
לאפיה עד תוון כי הוי
דליקודי וליקבליהו לווד
ע"כ דלא ייתי חזוק
בהדיא אסוקפא (א) דאקני